

Μάθημα: Ο γραπτός λόγος στο νηπιαγωγείο
Εαρινό εξάμηνο ακ. έτους 2023-24

ΜΑΘΗΜΑ 1^ο: Γλωσσική κατάκτηση

Η ανάπτυξη της γλώσσας είναι μία από τις πιο ενδιαφέρουσες, συναρπαστικές και σπουδαίες περιοχές έρευνας στη σύγχρονη βιβλιογραφία που αναφέρεται στην ανάπτυξη των παιδιών. Μοιάζει όντως θαυμαστό το πώς τα παιδιά σε ένα τόσο σύντομο διάστημα όσο αυτό της προσχολικής ηλικίας καταφέρνουν να κατακτήσουν το τόσο περίπλοκο σύστημα της μητρικής τους γλώσσας και κάποια και μιας δεύτερης (σπανιότερα και τρίτης) γλώσσας.

Χρειάζεται μια/ένας νηπιαγωγός να έχει μελετήσει τη γλωσσική ανάπτυξη/κατάκτηση;
Τι της/του χρησιμεύει στην εργασία της/του;
Ποιες ειδικές γνώσεις και σε ποιο βάθος χρειάζονται, αφού υπάρχουν ειδικοί όπως γλωσσολόγοι, ψυχολόγοι, λογοθεραπευτές κτλ.;

Η γλώσσα είναι ένα σύστημα κοινωνικής σημειωτικής, μέσα από το οποίο ο άνθρωπος νοηματοδοτεί και κοινοποιεί την εμπειρία του. Ως σύστημα διαθέτει κανόνες και νόρμες που διέπουν τη δομή και τη λειτουργία όλων των εκφωνημάτων, δηλαδή της λέξης, της πρότασης και του κειμένου. Ματσαγγούρας (2007:20)

Κανόνες

Φωνολογικοί	Αναφέρονται στη χρήση των φωνημάτων, των μικρότερων φωνολογικών μονάδων του λόγου
Μορφολογικοί	Αναφέρονται στη χρήση των μορφημάτων, των μικρότερων στοιχείων της γλώσσας που έχουν νόημα
Συντακτικοί	Αναφέρονται στον τρόπο με τον οποίο οι λέξεις συνδυάζονται σε αποδεκτές φράσεις ή προτάσεις
Σημασιολογικοί	Προσδιορίζουν τη σωστή χρήση των λέξεων μέσα στο κείμενο και τη σχέση τους με το γλωσσικό περιβάλλον
Πραγματολογικοί	Αναφέρονται στο βαθμό στον οποίο η γλώσσα χρησιμοποιείται κατάλληλα και με τον καλύτερο δυνατό τρόπο σε συγκεκριμένες καταστάσεις

γλωσσική ικανότητα – επικοινωνιακή ικανότητα

Επικοινωνία				
Άρθρωση	Γλώσσα	Ακρόαση	Ευχέρεια	Ομιλία
Παραγωγή λόγου: ήχοι συλλαβές	Μορφολογικά συστατικά (components) Συντακτικά συστατικά Σημαντικά συστατικά Πραγματολογικά συστατικά	Αντίληψη λόγου Παραγωγή λόγου	Ευκολία λόγου (speech perception) Γνώση Ρυθμός	Τονικό ύψος (pitch) Ένταση (Loudness)
Hedge (2001), Anglél (2009)				

Μελέτη:

> Οδηγός νηπιαγωγού για την ολόπλευρη ανάπτυξη και αγωγή των παιδιών (2015).
Λευκωσία: Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού.

[Σελίδες 34-41: 3.5 Ψυχογλωσσική Ανάπτυξη του παιδιού]

https://archeia.moec.gov.cy/mc/603/odigos_proscholiki.pdf

> Hoff, E. (2020). Γλωσσική Ανάπτυξη. Αθήνα: Βασιλειάδης. [Κεφάλαιο 1]

<https://www.vasiliadis-books.gr/Vasiliadis-books/wp-content/uploads/2020/06/Δείτε-Απόσπασμα-του-Βιβλίου-19.pdf>

Στο μάθημα γίνεται μια εισαγωγή και μια γενική επισκόπηση ενός θέματος. Δεν «παραδίδεται» η ύλη των εξετάσεων. Στο βαθμό που το μάθημα είναι εύστοχο προσφέρονται λόγοι να αναρωτηθούν οι φοιτήτριες/ές, να ερευνήσουν και να συνεχίσουν να μαθαίνουν αξιοποιώντας τις δυνατότητες που παρέχονται από τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου μας ή το διαδίκτυο.

Ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης:

1. Μπορώ να απαντήσω τεκμηριωμένα στην ερώτηση: «Γιατί χρειάζεται μια/ένας νηπιαγωγός να έχει μελετήσει τη γλωσσική ανάπτυξη/κατάκτηση»;
2. Μπορώ να περιγράψω το σύστημα κανόνων που μαθαίνει κάποιος μαθαίνοντας να επικοινωνεί σε μια γλώσσα;
3. Μπορώ να εξηγήσω γιατί ο Αριστοτέλης χαρακτήρισε τον άνθρωπο «πολιτικό ζώο» ή τι σημαίνει ο όρος που επινόησε ο Λακάν για τον άνθρωπο, *parlêtre* ή ομιλ-ον, δηλαδή το ομιλούν ον (από τη συνένωση του *parler*=μιλώ και του *être*=ον)
4. Πώς επηρεάζεται η ανάπτυξη της γλώσσας ενός παιδιού που έχει λιγοστά/περιορισμένα/φτωχά ερεθίσματα (poverty of the stimulus); Πώς μπορεί το νηπιαγωγείο ή το σχολείο να αντισταθμίσει αυτό το ζήτημα;